

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו נ ב פ ר ש ת ה ה ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
י"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

בראשית (תל"ב)

פרק ב'

בהשוואת שני הפרקים פרק א' ופרק ב' (X)

א. ה': וכל שיח השדה טרם יהיה
רש"י ד"ה טרם יהיה בארץ

רמב"ן " וכל שיח השדה

1. מה קשה לשניהם?
2. מה ביניהם ביישוב הקטן?
3. מה הסיוע מלשון הכתוב לכל אחד משני הפרשנים?
4. בעקבות מי מהם הולך ספרדנו?

ב. ה'... טרם יהיה... טרם יצמח

בנו יעקב בספרו Genesis עמ' 81: לא נאמר שלא היתה עדיין צמחיה קיימת, להיפך - נאמר: היתה קיימת אלא שהיתה עדיין במצב בלתי מפותח, ואין פלא, כי שני הגורמים המשפיעים על התפתחות הצמחיה לא פעלו עדיין כי לא המסיר ה' ולא עבד אדם את האדמה. ובכן: פירוש "טרם יהיה" אינו: לא היה במציאות, לא היה קיים, כי אם: לא הגיע למה שהיה מיועד להיות. וכן ישעיהו ס"ח ו'; ירמיה י"ד ה' (תרגום מגרמנית)

1. למי ממפרשינו מסכים בנו יעקב?
2. מהי ראיתו משני הפסוקים שבישעיה ובירמיהו?
3. כנגד איזו שיטה בספרות המדעית פונה כאן בנו יעקב?

אג. ה'... ואדם אין לעבוד את האדמה. בהתאם לפירושו את שני חלקי הפסוק הראשונים (ע' שאלה ב') מפרש בנו יעקב גם את החלק האחרון "ואדם אין לעבוד", בהסתמכו על במדבר כ' ה' "ומים אין לשדות".

הסבר, איפוא, כיצד יתפרש פסוקנו למי זה ומה הקשי המתורץ ע"י כך?

ד. ח' רש"י ד"ה מקדם החל טן "ואם תאמר" עד "וללמד על העופות".

1. שני קשיים רצה רש"י לתרץ בזה, הסבר מה הם?
2. מה תירוצו לכל אחד משני הקשיים?
3. תן עוד דוגמאות בפרשת בראשית (או בפרשיות אחרות שבספר בראשית) למדה זו שהתורה נדרשת בה, שמזכירה רש"י כאן.

ה. שאלת מבנה

השוה ח': וישע... גן בעדן מקדם וישע שם את האדם אר יצר, ט"ח: ויקח... את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה.

הסבר, מהי סיכת הכפל הזה!

(והשוה בר' כ"ח י' רש"י ד"ה ויצא יעקב שמת וז' ל' " ויאמר משה לפני ה').

(X) הערה כללית לפרק ב' בהשוואה לפרק א'

קאסוטו "מאדם עד נח" עמ' 49: "ואשר להכפלה בענין יצירת האדם, המסופרת גם בפרשה הקודמת (פ"א) וגם בפרשתנו (פ"ב) - אינה מתנגדת כלל לדרכי המחשבה השמית... התורה מספרת על יצירתו של האדם פעמיים, "פעם בקיצור ובקוים הכלליים, כעל יצירת אחד היצורים שבעולם החמרי, ושנית באריכות ובפרטות כעל יצירת היצור המרכזי של העולם המחסי, ולא היתה לה שום סיבה להמנע מהכפיל את הענין פעמיים, שהרי היתה הכפלה זו מתאימה לשם של כלל ואחריו פרט, הרגילה לא רק בספרות המקראית, אלא גם ביתר הספרות של המזרח הקדמון".

ו. ט"ו לעבדה ולשמרה

חזקונין "לעבדה" - על שם "ששת ימים תעבוד"; "ולשמרה" על שם "שמור את יום השבת".

1. כיצד פירש את "ה" של לעבדה וטל לשמרה?

2. במה הוא נוטה מן הפירוש הרגיל ומה הניעו לכך?

ז. ט"ו "לעבדה ולשמרה"

הסבר שאין פסוקנו סותר לנאמר בפרק ג' י"ט, (והשוה אבות דר' נתן ת"ק י"א בשבח העבודה:

שמעיה אומר: "אהוב את המלאכה" - כיצד? שיהא אדם אוהב את המלאכה ואל יהיה שונא את המלאכה, שבשם שהתורה ניתנה בברית, כך המלאכה ניתנה בברית, שנאמר (ט"ו ל"א) "ששת ימים יעשה מלאכה... ברית עולם", ר' שמעון בן אלעזר אומר: אף אדם הראשון לא טעם כלום עד שעשה מלאכה, שנאמר "ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" והדר "מכל עץ הגן אכול תאכל").

בריאת האשה

ח. עקדת יצחק:

... ולזה ראתה חכמתו ית', שלא יהיה זיוג האדם ואשתו על היחס המיני ללבד כשאר בעלי החי, אבל שיהיה להם יחס אישי מיוחד, הוא יחוק אהבתם וחברתם להעזר זה מזה בכל עניניהם. עזר גמור ושלם, כאשר יאות להם, שלא יהיה כל אחד מהזכר והנקבה בפני עצמו כשאר הבעל חי הרועים על ידיהם, שאינם צריכים לחברה זה לזה. אמנם יתכן, שתהיה לו חברה נאותה ומשותפת לו כפי צרכו, ולזה אעשה לו העזר הראוי והנאות לו, הושה לו.

הסבר מה הם הפסוקים בפרקנו שנאמר בהם במפורש או ברמז רעיון זה.

ט. לדעת ר' דוד הופמן יש להביא מפרקנו ראייה לכך, שמגמת התורה והאידיאל שלה היא המונוגמיה. (נשואי אשה אחת בלבד).

היכן בפרקנו יש למצוא רמז לכך?

השאלות המסומנות X קשות והמסומנות X קשות ביותר, אין אתה מחויב לענות על כל השאלות, בחר במתאים לך. כתוב בכתב ברור, השאר מקום פנוי רחב מן הצד להערות ותיקונים.

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה, ירושלים.